

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

Sosial İş Kafedrası

6314.01 - Sosial İş ixtisası Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə qəbul imtahanı üçün Sosial İş Kursu
Proqramı

Kafedra müdiri:

Sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Üzeyir Atamalı oğlu Şəfiyev

Tərtib edib:

Fəlsəfə elmləri doktoru, professor

Abbasova Qızılgül Yasin qızı

BAKİ-2026

1

MÖVZULAR

1. Sosial işə giriş

Sosial iş elm və fəaliyyət sahəsi kimi. Sosial işin inkişafının tarixi mərhələləri. Sosial işin sosial siyasət sahəsi kimi inkişafında dövlət qurumlarının rolu. Sosial işin elmi əsaslarının formalaşması. Sosial iş, çətin həyat vəziyyətləri ilə üzləşən fərdlərə və qruplara peşəkar yardım, dəstək, qoruma və reabilitasiya təmin edir və onların sosial fəaliyyətini, həyat keyfiyyətini və sosial adaptasiyasını yaxşılaşdırır. Sosial iş, sosial münasibətləri uyğunlaşdırmağa və sosial, psixoloji və iqtisadi problemlərin həllinə yönəlmiş fənlərə birləşən bir sahədir. Sosial işin əsas komponentləri (çətin həyat vəziyyətləri, fərdin həyatın çətinlikləri ilə müstəqil şəkildə mübarizə aparmaq qabiliyyətinin bərpası və ya inkişafı, fərdlər və cəmiyyət arasında qarşılıqlı əlaqələr, onların uyğunlaşdırılması, insan hüquqlarının, sosial ədalətin və inkişafın qorunmasına yönəlmiş dövlət və qeyri-dövlət strukturlarının fəaliyyəti və sosial problemlərin həlli üçün istifadə olunan metodlar, vasitələr və alətlər (diaqnostika, məsləhət, reabilitasiya). Sosial iş, insanın cəmiyyətdə tam həyatına mane olan proseslərin, münasibətlərin və hadisələrin öyrənilməsi və təsiri, sosial birliyin inkişafını təşviq etməkdir.

2. Sosial işin nəzəri və metodoloji əsasları

Sosial iş nəzəriyyəsi sosial siyasətin inkişafı və həyata keçirilməsi üçün təməl kimi. Sosial işin fundamental elmi və nəzəri əsasları (fəlsəfə, sosiologiya, iqtisadi nəzəriyyə). Cəmiyyətdə, ailədə və kollektivdə sosial münasibətlər sistemini tarazlaşdırmaq sosial işin məqsədi kimi. Sosial iş nəzəriyyəsində insan problem. Biososial varlıq olan insanların bioloji və sosial tələbatları. Sosial işdə psixoloji, pedaqoji, hüquqi, tibbi və digər nəzəriyyələr sistemi. Sosial iş nəzəriyyəsinin fənlərə birləşən, kompleksli və inteqrativ təbiəti. Sosial işdə psixoloji, pedaqoji, hüquqi, tibbi və digər nəzəriyyələr sistemi. Sosial iş nəzəriyyəsinin fənlərə birləşən, sistemli və inteqrativ təbiəti. Sosial işin bir elm kimi iki əsas sahəsi nəzəri və metodoloji, fundamental (metodologiya, qanunlar və elmin kateqoriyalı aparatı) və tətbiqi

(nəzəri və empirik biliklərin sosial, praktik və idarəetmə tətbiqi sahələri, eləcə də sosial işçilərin həll etməli olduğu cəmiyyətdəki praktik sosial problemlərin həlli üçün elmi dəstək) sahələridir. Sosial iş təcrübəsinin nəzəri əsaslandırılmasının əsas modelləri (müxtəlif məktəblərdən olan alimlərin elmi tədqiqatlarının nəticələrinin, eləcə də onun təkamülünü və sosial işin məzmunu və formalarındakı dəyişikliklərinin əks etdirməsi kimi).

Bu modellərin insan və cəmiyyət haqqında əlaqəli elmlərlə, hər bir insanın həyatının təbii və sosiomədəni əsasları ilə əlaqəsi. Sosial işin nəzəri əsaslandırılmasının hər bir modelində spesifik sosial iş məzmununun, metodlarının və ehtiyacı olanlara kömək formalarının mövcudluğu və müştərilər arasında yaranan böhranların qarşısının alınması. Üç nəzəriyyə qrupu: 1) psixoloji yönümlü, 2) sosioloji yönümlü, 3) kompleks yönümlü.

3. Sosial işdə tədqiqat metodları

Sosial işin proqnozlaşdırılması yolları. Sosial proseslərin modelləşdirilməsinə sistemli yanaşma. Sosial tədqiqat proqramının hazırlanması üçün əsas prinsiplər. İlk məlumatların toplanması metodları (anketlər, müsahibələr, sənədlərin nəzərdən keçirilməsi, müşahidə və təcrübə). Standart tələblərə uyğun metodologiyaların hazırlanması. Nümunə götürmə. İlk sosial məlumatların təhlili üçün əsas metodlardan istifadə. Sosial işdə tədqiqat metodları sosial proseslərin, müştəri problemlərinin və dəstək tədbirlərinin effektivliyinin öyrənilməsinə dair bir sıra yanaşmalarının məcmusu kimi. Onların böyük həcmdə məlumatların təhlili üçün kəmiyyət (anketlər, testlər) və vəziyyətin dərinədən başa düşülməsi üçün keyfiyyət (müsahibələr, müşahidə) olmaqla iki yerə bölünməsi. Əsas metodlar (sosial diaqnostika, təcrübələr və sənədlərin təhlili). Bu metodların fənlərarası prinsiplərə əsaslanaraq tətbiq olunması və konkret tədqiqatın məqsədlərinə uyğunlaşdırılması.

4. Sosial işdə akademik yazı və etika

Sosial işdə akademik yazı, müştəri məxfiliyinə, dəqiq istinadlara və obyektivliyə ciddi riayət etməyi tələb edən elmi tədqiqatın dürüst, dəqiq və etik təqdimatı kimi.

Peşəkar etika prinsipləri, insan hüquqlarına hörmət və plagiatlığın qarşısının alınması. Akademik yazıda etikanın əsas aspektləri (dürüstlük və orijinallıq: standartlara riayət, müəllif göstərilmədən ideyaların götürülməsinin yolverilməzliyi (plagiat), orijinallığın yoxlanılması üçün peşəkar proqram təminatından istifadə; düzgün istinad: elmi ictimaiyyətdə etimad və qarşılıqlı anlaşmanın inkişafına töhfə verən məlumat mənbələrinin məcburi göstərilməsi; obyektivlik: faktları gizlətmədən və ya təhrif etmədən əsaslandırılmış məlumatların təqdim edilməsi, qərəzdən azadlıq; məxfilik: xüsusilə həssas qrupları araşdırarkən məlumatların qorunması).

5. Sosial işdə tədqiqat analitikası

Elmi tədqiqat və onun mərhələləri. Tədqiqat istiqamətinin seçilməsi. Tədqiqat etikasası. Elmi məlumat: axtarış, toplama və emal. Nəzəri və eksperimental tədqiqatın təhlili və nəticələrin formalaşdırılması. Ümumi tədqiqat tələbləri. Tədqiqatın planlaşdırılması. Tədqiqat strukturu. Tədqiqat hesabatının yazılması və düzülüşü. Nəzəri, metodoloji və tətbiqi tədqiqatların nəticəsi kimi dissertasiya təsviri.

6. Sosial işdə keys menecment

Sosial işdə işlərin keys menecment ehtiyacların qiymətləndirilməsi, planlaşdırılması, xidmət koordinasiyası və monitorinqi vasitəsilə çoxsaylı ehtiyacı olan insanlara (yetimlər, əlillər, yaşlılar) hərtərəfli yardım göstərən müştəri yönümlü bir yanaşmadır. İş menecerinin vəzifələri (müştərini lazımi infrastrukturla əlaqələndirmək, hədəflənmiş və səmərəli dəstəyi təmin etmək). Keys menecmentin əsas mərhələləri (ilkin əlaqə və qiymətləndirmə: müştərinin proqrama uyğunluğunun müəyyən edilməsi; ehtiyacların qiymətləndirilməsi: müştərinin problemlərinin və imkanlarının müəyyən edilməsi; planlaşdırma: məqsədlərin və fəaliyyət planının birgə hazırlanması; müdaxilə (tətbiq): xidmət göstərilməsi və resursların səfərbər edilməsi; monitorinq: planın icrasının monitorinqi və tənzimlənməsi; və nəticələrin bağlanması/qiymətləndirilməsi: məqsədlərə çatdıqdan sonra işin bağlanması).

7. Sosial xidmət siyasəti

Sosial xidmət siyasəti əhalinin həssas təbəqələrini dəstəkləməyə, sosial ədalətin və layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsinə yönəlmiş dövlət tədbirləri sistemi kimi. Sosial xidmət siyasətinin tərkib hissələri (sosial sığorta, yardım, zəmanətlər, gəlir indeksləşdirilməsi, vətəndaşların hüquqlarının qorunması və infrastruktur (səhiyyə, təhsil). Sosial siyasətin əsas sahələri və metodları (sosial müdafiə: ailələrə, əlillərə, yaşlı vətəndaşlara və uşaqlara dəstək, eləcə də işsizlik yardımı; zəmanətlər və ödənişlər: minimum əmək haqqının müəyyən edilməsi, müavinətlərin, pensiyaların və kompensasiyaların ödənilməsi; əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlığı: əmək münasibətlərinin tənzimlənməsi, təhlükəsiz iş şəraitinin təmin edilməsi və səhiyyə xidmətlərinə çıxışın təmin edilməsi; sosial xidmətlər: sosial xidmətlər və adaptasiya ilə bağlı yardım).

8. Sosial iş sisteminin sahələri

Təhsil, səhiyyə, müdafiə, məşğulluq və mədəniyyəti əhatə edən çoxsəviyyəli bir sistem kimi sosial işin sahələri. Sosial iş sisteminin fəaliyyət istiqamətləri (çətin həyat vəziyyətlərində olan insanlara (sosial, psixoloji, tibbi, pedaqoji, əmək və hüquqi xidmətlər daxil olmaqla) dəstək vermək). Sosial işin subyektlərin (sosial işçilərin) və obyektlərin (müşəriyələrin) makro, mezo və mikro səviyyələrdə qarşılıqlı təsiri vasitəsilə fəaliyyəti barədə.

9. Süni intellektin sosial elmlərdə tətbiqi

Rəqəmsal texnologiyalar rəqəmsal iqtisadi transformasiyanın hazırkı dövründə biznesdə və sosial sahədə davamlı inkişafın təmin edilməsində bir amil kimi. Sosial sahədə fəaliyyət göstərən təşkilatların dayanıqlığı, qarşılıqlı əlaqəli təşkilati prosesləri dəyişdirmək qabiliyyəti, rəqəmsal transformasiyanın çağırışlarına cavab olaraq formalaşan bir sahə kimi Sİ. Sİ sosial təşkilatlar, rəqəmsal transformasiya və rəqəmsal iqtisadiyyata keçid kontekstində ortaya çıxan imkanlardan yararlanaraq, mütərəqqi inkişaf yolu ilə maneələri aradan qaldırmağın bir yolu kimi. Süni intellekt, zəif strukturlaşdırılmış məlumatların emalı ilə əlaqəli rəqəmsal iqtisadiyyatın

perspektivli bir sahəsi kimi. Dövlət xidmətlərindən müstəqil istifadəyə çıxışı artırmaq və təhsil və səhiyyə xidmətlərinə çıxışı genişləndirmək üçün sosial sahədə fəaliyyət göstərən təşkilatlarda və bütün əhalidə rəqəmsal mədəniyyətin inkişaf etdirilməsi zərurəti.

10. Səhiyyə və təhsildə sosial işin təşkili

Səhiyyə və təhsildə sosial işin təşkili (vətəndaşlara sosial-psixoloji və hüquqi dəstəyin göstərilməsi, tibbi yardımın alınmasında kömək, reabilitasiya və adaptasiya). Səhiyyədə buraya tibbi və sosial qiymətləndirmə, xəstələrə qulluq və əlillərə yardım daxildir. Təhsildə həssas qruplardan olan uşaqlara dəstək, sapmaların qarşısının alınması və sosiallaşma daxildir.

11. Sosial statistika

Sosial statistika, sosial proseslərin və hadisələrin kəmiyyət nümunələrini onların keyfiyyət aspektləri ilə əlaqəli şəkildə öyrənən statistikanın bir qoludur. O, sosial siyasətin hazırlanması, rifahın qiymətləndirilməsi və sosial problemlərin monitorinqi üçün əhali, həyat səviyyəsi, təhsil, səhiyyə və digər sosial institutlar haqqında məlumatları toplayır, emal edir və təhlil edir. Sosial proseslərin öyrənilməsində, insan davranışının və cəmiyyətdəki inkişaf meyillərinin başa düşülməsində sosial statistikanın rolu sosial iş tədbirlərinin ehtiyaclarını və effektivliyini qiymətləndirməyə kömək edir.

12. Sosial işin etik prinsipləri

Sosial işin etik prinsipləri humanizmə, insan hüquqlarına hörmətə və peşəkar məsuliyyətə əsaslanan peşəkar davranışın əsas qaydalarıdır. Əsas prinsiplər müştəri mərkəzliliyi, məxfilik, xeyirxahlıq, müştəri muxtariyyəti və çətin həyat vəziyyətlərində olan insanlara kömək etməyə yönəlmiş "zərər verməmək" prinsipidir. Əxlaqın əsas meyarları (sosial tərəqqini təşviq etmək, yüksək mənəvi şəxsiyyət inkişaf etdirmək, sosial məqsəduyğunluq, iştirakçılar arasında

əməkdaşlıq və prosesin müsbət təsirini təmin etmək). Sosial işçilərin peşəkar inkişafı və təliminin çətinlikləri. Sosial işin peşəkar dəyərləri.

13. Qərar qəbuletmə sistemində sosial iş

Qərar qəbuletmə (problemlə vəziyyətin müəyyən edilməsi (tanınması), məqsədlərin standartlaşdırılması (dəqiqləşdirilməsi), alternativlərin tam siyahısının müəyyən edilməsi, effektivlik meyarlarının seçilməsi, faktiki potensial nəzərə alınmaqla məqbul variantların müəyyən edilməsi); qərar qəbuletmə (qərar qəbul edən tərəfindən ən yaxşı alternativlərin qiymətləndirilməsi), alternativlərin sınaq meydanında eksperimental sınaqdan keçirilməsi, rəşional (optimal) həllin seçilməsi, qərarın sənədləşdirilməsi, tapşırıqların icraçılara çatdırılması); qərarın icrası (mərhələlərin, son tarixlərin və tapşırıqların icrasına cavabdeh olanların müəyyən edilməsi, tapşırıqların şöbələr arasında bölüşdürülməsi, həllin planlar, cədvəllər və tapşırıqlar şəklində ətraflı şəkildə göstərilməsi, icraçılarının hərəkətlərinin əlaqələndirilməsi, 7ocial7c dəstək, işin vaxtında və keyfiyyətində monitoring).

14. Sosial şəbəkələr və Sosial media istifadəçiləri ilə Sosial iş

Sosial şəbəkələrdə Sosial iş (e-sosial iş) müştərilərlə qarşılıqlı əlaqə, dəstək, təhsil və Sosial xidmətlərin təşviqi üçün rəqəmsal platformalardan istifadə kimi. Sosial şəbəkələrdə hesab idarəetməsi, aktiv ünsiyyət, monitoring ehtiyacları və etikaya riayət kimi Sosial iş sosial ünsiyyət kanalları vasitəsilə geniş auditoriyaya çatmağa imkan barədə. Sosial şəbəkələrdə Sosial işin əsas aspektləri (məqsədlər: Sosial xidmətlərin təşviqi, məlumat, böhran dəstəyi, icma yaradılması; alətlər: aktiv qarşılıqlı əlaqə (şərhlərə/mesajlara cavablar), müntəzəm faydalı məzmun, identifikasiya üçün Avatar və üz qabıqlarından istifadə, cəlb təhlili, etika və təhlükəsizlik: məxfiliyin qorunması, şəxsi məlumatların dərc edilməsi zamanı ehtiyatlılıq, şəxsi və peşəkar arasında sərhədlərin qorunması, effektivlik: göstərilən qayğının keyfiyyətini artırmaq üçün aydın məzmun planlaşdırması və hədəf auditoriyasının təhlili tələb olunur).

15. Regionlarda Sosial iş

Sosial işin çoxsəviyyəli bir proses kimi peşəkarlaşdırılması, bir tərəfdən peşəkar fəaliyyətin bu sahəsində peşəkar xüsusiyyətlərin inkişafı (social səviyyə), digər tərəfdən isə social işçilərin subyekt kimi peşəkar inkişafı və peşəkarlığa nail olmaları (şəxsi səviyyə) kimi. Sosial iş bir peşə kimi. Peşəkar fəaliyyət göstərən təşkilatlar və qurumlar yaratmaq ehtiyacı. Sosial işi tənzimləyən normalar (qanunlar və qaydalar, ixtisas xüsusiyyətləri, vəzifə təsvirləri, təhsil standartları, social xidmət standartları, peşəkar və digər tənzimləyici sənədlər). Peşəkar fəaliyyətin əsas çətinlikləri (hüquqi tələblərin yerinə yetirilməsi üçün lazım olan büdcə vəsaitlərinin kifayət qədər olmaması və s.).

ƏDƏBİYYAT

1. Ситникова В.В. Теория социальной работы»: Учебное пособие / В.В. Ситникова. – Благовещенск: Амурский гос. ун-т, 2017.
2. Плотинский Ю.М. Модели социальных процессов: Учебное пособие для высших учебных заведений. - Изд. 2-е, перераб. и доп. - М.: Логос, 2001.-296 с.: ил.
3. Технологии искусственного интеллекта в гуманитарных научных исследованиях: опыт и перспективы использования. / Отв. ред. Е.В. Байдалова, Е.В. Шатько. — М.: Институт славяноведения РАН, 2025. — 176 с.
4. Бойко, Ж.В. Этические основы социальной работы : учеб. пособие / Ж.В. Бойко. – Хабаровск : Изд-во ДВГУПС, 2012. – 94 с.
5. Qərbi Avropada və ABŞ-da sosiologiya tarixi. Fəl.e.d., prof. İ.Rüstəmovun elmi redaktorluğu ilə kollektiv tərcümə. Bakı, 2010.
6. Qolenkova Z.T., Akuliç M.M., Kuznetsov V.N. Ümumi sosiologiya. Tərcümə edən f.e.d., prof. İzzət Rüstəmov, Bakı: "Diplomat", 2007
7. R.Məmmədova. Sosial işə giriş. Bakı: 2019. 109 s.
8. Sosial İşə Giriş Müəhazirə Materialları // <https://ru.scribd.com/document>
9. Sosial işin əsasları I-II hissə, Müntəxəbat, Bakı, 2006
10. Əhmədov.Y. Sosial işin nəzəriyyəsi və təcrübəsi. Bakı, 2013
11. Şəfiyev Ü. Azərbaycanca sosial iş və sosial siyasət. “Elm və təhsil”. Bakı: 2018
12. Şəfiyev Ü. Sosial iş. İzahlı terminlər lüğəti. “Elm və təhsil”. Bakı: 2018
13. Firsov M.V., Studenova E.Q. Sosial işin nəzəriyyəsi. Ali məktəblər üçün dərslik. 3-cü nəşr. “Elm və təhsil”. Bakı: 2018
14. Mehbəliyev S.S., İsgəndərov R.K. Məşğulluq. Bakı: ”Çaşıoğlu”, 2001
15. Rəcəbli H. Azərbaycan Respublikasının sosial müdafiə sistemi. Bakı, 2012
16. E.Ə. Qəhrəmanov, Y.P. Əhmədov. Sosial işin əsasları. Bakı: 2014

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАКИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Кафедра социальной работы

Программа курса «Социальная работа» для вступительного экзамена в докторантуру по специальности «Социальная работа»

Заведующий кафедрой:

доктор философии по социологии, доцент
Шафиев Узеир Атамалы о.

Составители программы:

Доктор философских наук, профессор
Аббасова Кызылгюль Ясин кызы

БАКУ-2026

СОДЕРЖАНИЕ

1. Предмет социальной работы

Исторические основы становления социальной работы как науки и сферы деятельности. Роль государственных институтов в становлении социальной работы как направления социальной политики. Формирование научных основ социальной работы. Предмет социальной работы – оказание профессиональной помощи, поддержки, защиты и реабилитации людям (индивидам, группам), оказавшимся в трудной жизненной ситуации, с целью улучшения их социального функционирования, повышения качества жизни и социальной адаптации. Предмет социальной работы как междисциплинарная область, направленная на гармонизацию общественных отношений, решение социальных, психологических и экономических проблем. Ключевые составляющие предмета социальной работы: трудная жизненная ситуация, восстановление или развитие способности личности самостоятельно справляться с жизненными проблемами, взаимодействие между человеком и обществом, их гармонизация, деятельность государственных и негосударственных структур, направленная на защиту прав человека, социальную справедливость и развитие, методы, способы и средства, используемые для решения социальных проблем (диагностика, консультирование, реабилитация). Социальная работа как изучение и воздействие на процессы, отношения и явления, препятствующие полноценной жизни человека в обществе, способствуя развитию социальной сплоченности.

2. Теоретические и методологические основы социальной работы

Теория социальной работы как базовая основа для формирования социальной политики. Базовая научно-теоретическая основа социальной работы (философия, социология, экономическая теория). Цель социальной работы - гармонизация всей системы социальных отношений в обществе в целом, в семье, в коллективе. Целостное осмысление проблемы человека в теории социальной работы. Человек как биосоциальное существо со всей совокупностью его потребностей – базовых и социальных. Система психологических, педагогических, правовых, медицинских и других теорий в социальной работе. Междисциплинарный, комплексный и интегративный характер теории социальной работы. Два основных раздела социальной работы как науки (теоретико-методологический, фундаментальный (методология, законы, категориальный аппарат науки) и прикладной (области социально-практического, управленческого приложения теоретического и эмпирического знания, научное обеспечение решения практических социальных задач в обществе, которые призван решать социальный работник).

Основные модели теоретического обоснования практики социальной работы как отражение результатов научных поисков ученых разных школ, а также ее эволюции, изменений в самом содержании и формах социальной работы.

Связь моделей со смежными науками о человеке и обществе, естественными и социокультурными основами жизни каждого человека. Наличие определенного содержания социальной работы, методов и форм содействия нуждающимся, профилактики кризисов, возникающих у клиентов, в каждой модели теоретического обоснования социальной работы.

Три группы теорий: 1) психолого-ориентированные, 2) социолого-ориентированные, 3) комплексно-ориентированные.

3. Методы исследования в социальной работе

Системный подход к моделированию социальных процессов как основа прогнозирования социальной работы. Основные принципы построения программы социального исследования.

Основные методы получения первичных данных: анкетного опроса, интервью, изучения документов, наблюдения, эксперимента. Составление методик в соответствии со стандартными требованиями. Формирование выборки. Использование основных методов анализа первичной социальной информации. Методы исследования в социальной работе как совокупность способов изучения социальных процессов, проблем клиентов и эффективности мер поддержки. Они делятся на количественные (анкетирование, тестирование) для анализа больших данных и качественные (интервью, наблюдение) для глубокого понимания ситуации. Ключевые методы включают социальную диагностику, эксперименты и анализ документов. Методы применяются на основе принципов междисциплинарности, требуя адаптации к целям конкретного исследования.

4. Академическое письмо и этика в социальной работе

Академическое письмо в социальной работе как честное, точное и этичное оформление научных исследований, требующее строгого соблюдения конфиденциальности клиентов, правильного цитирования и объективности. Принципы профессиональной морали, уважении к правам человека и предотвращении плагиата. Ключевые аспекты этики в академическом письме (честность и уникальность: Соблюдение стандартов, недопустимость заимствования идей без указания автора (плагиата), использование профессионального ПО для проверки уникальности; правильное цитирование: Обязательное указание источников информации, что способствует развитию доверия и взаимопонимания в научном сообществе; объективность: Представление обоснованных данных без скрытия или искажения фактов, свобода от предвзятости; конфиденциальность: Защита данных, особенно при исследовании уязвимых групп).

5. Аналитика исследований в социальной работе

Научные исследования и их этапы. Выбор направления научно-исследовательской работы. Этика научных исследований. Научная информация: поиск, накопление и обработка. Анализ теоретических и экспериментальных исследований и формулировка выводов. Общие требования к исследовательской работе. Планирование научных исследований. Структура научно-исследовательской работы. Написание и оформление научной статьи. Характеристика научной диссертации как результат теоретико-методологических и прикладных исследований.

6. Кейс-менеджмент в социальной работе

Кейс-менеджмент в социальной работе как клиентоориентированная технология, обеспечивающая комплексную помощь людям с множественными проблемами (дети-сироты, инвалиды, пожилые) через оценку потребностей, планирование, координацию услуг и мониторинг. Кейс-менеджер объединяет клиента с необходимой инфраструктурой, обеспечивая адресность и эффективность поддержки. Ключевые этапы кейс-менеджмента (CASE-MANAGEMENT): вхождение в контакт и первичная оценка: определение соответствия клиента программе, оценка потребностей: выявление проблем и возможностей клиента, планирование: совместная разработка целей и плана действий, интервенция (реализация): предоставление услуг и привлечение ресурсов, мониторинг: контроль выполнения плана и коррекция, завершение/оценка результатов: закрытие случая при достижении целей.

7. Политика социальной службы

Политика социальной службы (социальная политика) как система мер государства, направленная на поддержку уязвимых слоев населения, обеспечение социальной

справедливости и достойного уровня жизни. Она включает в себя социальное страхование, помощь, гарантии, индексацию доходов, защиту прав граждан и развитие инфраструктуры (здравоохранение, образование). Основные направления и методы социальной политики: социальная защита: поддержка семей, инвалидов, пожилых граждан, детей, а также помощь при безработице; гарантии и выплаты: установление минимального размера оплаты труда (МРОТ), выплата пособий, пенсий и компенсаций; охрана труда и здоровья: регулирование трудовых отношений, обеспечение безопасных условий труда, доступ к медицинской помощи; социальные услуги: помощь в социальном обслуживании и адаптации.

8. Сферы социальной работы как система

Сферы социальной работы как многоуровневая система, охватывающая образование, здравоохранение, защиту, занятость и культуру. Это система, направленная на поддержку людей в трудных жизненных ситуациях (включает социально-бытовые, психологические, медицинские, педагогические, трудовые и правовые услуги). Функционирование сферы социальной работы через взаимодействие субъектов (соцработники) и объектов (клиенты) на макро-, мезо- и микроуровнях.

9. Вопросы применения искусственного интеллекта в социальных науках

Цифровые технологии как один из факторов обеспечения устойчивого развития как бизнеса, так и социальной сферы в современный период цифровой трансформации экономики. Устойчивость организаций, действующих в социальной сфере, как способность к изменениям взаимосвязанных процессов организации, как реакция на вызовы цифровой трансформации. Организации социальной сферы как способ преодоления препятствия через прогрессивное развитие, используя открывающиеся новые возможности в современных условиях цифровой трансформации и осуществлении перехода к цифровой экономике. ИИ как перспективное направление цифровой экономики, связанный с обработкой больших массивов слабо структурированных данных. Необходимость формирования цифровой культуры организаций, действующих в социальной сфере, и всего населения в целом, для повышения возможности доступа к самостоятельному использованию сервиса государственных услуг, расширения возможности получения услуг в сфере образования и здравоохранения.

10. Организация социальной работы в сфере здравоохранения и образования

Организация социальной работы в здравоохранении и образовании как социально-психологическая и правовая поддержка граждан, содействие в получении медицинской помощи, реабилитации и адаптации. В сфере здравоохранения она включает медико-социальную экспертизу, уход за больными и помощь инвалидам, а в образовании — сопровождение детей из уязвимых групп, профилактику девиаций и социализацию.

11. Социальная статистика

Социальная статистика как отрасль статистики, изучающая количественные закономерности социальных процессов и явлений в неразрывной связи с их качественной стороной. Сбор, обработка и анализ данных о населении, уровне жизни, образовании, здравоохранении и других социальных институтах для разработки политики, оценки благосостояния и мониторинга социальных проблем. Роль социальной статистики в исследовании социальных процессов, в понимании поведения людей и тенденций развития в обществе. Она помогает оценить потребности и эффективность принимаемых мер в социальной работе.

12. Этические принципы социальной работы

Этические принципы социальной работы как фундаментальные правила поведения специалиста, основанные на гуманизме, уважении прав человека и профессиональной ответственности. Главные принципы – это клиентоцентризм, конфиденциальность, доброжелательность, самостоятельность клиента и принцип «не навреди», направленные на помощь людям, оказавшимся в трудной жизненной ситуации. Основные критерии нравственности: содействие общественному прогрессу, формирование высоконравственной личности, социальная целесообразность, сотрудничество участников положительного влияния процесса, на обеспечение участников процесса. Проблемы профессионального воспитания и обучения специалиста социальной работы. Профессиональные ценности социальной работы.

13. Социальная работа в системе принятия решений

Выработка решения (идентификация (распознавание) проблемной ситуации, нормирование (уточнение) целей, выявление полного перечня альтернатив, выбор критерия эффективности, определение допустимых вариантов с учетом реального потенциала); принятие решения (оценка лучших альтернатив лицом, принимающим решение (ЛПР), экспериментальная проверка альтернатив на опытном участке, выбор рационального (оптимального) решения, документальное оформление решения, доведение задач до (исполнителей); реализация решения (определение этапов, сроков и ответственных за реализацию задач, распределение задач между подразделениями, детализация решения в виде планов, графиков, заданий, согласование действий исполнителей, материально-техническое обеспечение, контроль своевременности и качества работ.

14. Социальная работа с пользователями социальных сетей и социальных медиа

Социальная работа в соцсетях (e-social work) как использование цифровых платформ для взаимодействия с клиентами, оказания поддержки, просвещения и продвижения социальных услуг. Социальная работа в соцсетях как ведение аккаунтов, активное общение, мониторинг

потребностей и соблюдение этики, позволяя охватить широкую аудиторию через удобные каналы коммуникации. Основные аспекты социальной работы в соцсетях (цели: продвижение социальных услуг, информирование, кризисная поддержка, создание сообществ; инструменты: активное взаимодействие (ответы на комментарии/сообщения), регулярный полезный контент, использование аватаров и обложек для идентификации, анализ вовлеченности, этика и безопасность: соблюдение конфиденциальности, осторожность при публикации личных данных, соблюдение границ между личным и профессиональным, эффективность: требует четкого планирования контента и анализа целевой аудитории для повышения качества оказываемой помощи).

15. Социальная работа в регионах

Профессионализация социальной работы как многоуровневый процесс, включающий в себя, с одной стороны, формирование у данного направления профессиональной деятельности признаков профессии (социальный уровень), с другой стороны, профессиональное развитие социальных работников как субъектов, достижение ими профессионализма (личностный уровень). Социальная работа как профессия. Необходимость создания организаций, учреждений, осуществляющих профессиональную деятельность. Нормы, регламентирующие и регулирующие социальную работу (законы и подзаконные акты, квалификационные характеристики, должностные инструкции, образовательные стандарты, стандарты социального обслуживания, профессиональный и другие нормативные документы). Основные проблемы профессиональной деятельности (недостаток бюджетных средств, которые необходимы для реализации требований закона).

Список литературы

1. Ситникова В.В. Теория социальной работы»: Учебное пособие / В.В. Ситникова. – Благовещенск: Амурский гос. ун-т, 2017.
2. Плотинский Ю.М. Модели социальных процессов: Учебное пособие для высших учебных заведений. - Изд. 2-е, перераб. и доп. - М.: Логос, 2001.-296 с.: ил.
3. Технологии искусственного интеллекта в гуманитарных научных исследованиях: опыт и перспективы использования. / Отв. ред. Е.В. Байдалова, Е.В. Шатько. — М.: Институт славяноведения РАН, 2025. — 176 с.
4. Бойко, Ж.В. Этические основы социальной работы : учеб. пособие / Ж.В. Бойко. – Хабаровск : Изд-во ДВГУПС, 2012. – 94 с.
5. Qərbi Avropada və ABŞ-da sosiologiya tarixi. Fə.l.e.d., prof. İ.Rüstəmovun elmi redaktorluğu ilə kollektiv tərcümə. Bakı, 2010.
6. Qolenkova Z.T., Akuliç M.M., Kuznetsov V.N. Ümumi sosiologiya. Tərcümə edən f.e.d., prof. İzzət Rüstəmov, Bakı: "Diplomat", 2007
7. R.Məmmədova. Sosial işə giriş. Bakı: 2019. 109 s.
8. Sosial İşə Giriş Mühazirə Materialları // <https://ru.scribd.com/document>

9. Sosial işin əsasları I-II hissə, Müntəxəbat, Bakı, 2006
10. Əhmədov.Y. Sosial işin nəzəriyyəsi və təcrübəsi. Bakı, 2013
11. Şəfiyev Ü. Azərbaycanca sosial iş və sosial siyasət. "Elm və təhsil". Bakı: 2018
12. Şəfiyev Ü. Sosial iş. İzahlı terminlər lüğəti. "Elm və təhsil". Bakı: 2018
13. Firsov M.V., Studenova E.Q. Sosial işin nəzəriyyəsi. Ali məktəblər üçün dərslik. 3-cü nəşr. "Elm və təhsil". Bakı: 2018
14. Mehbalıyev S.S., İsgəndərov R.K. Məşğulluq. Bakı: "Çaşıoğlu", 2001
15. Rəcəbli H. Azərbaycan Respublikasının sosial müdafiə sistemi. Bakı, 2012
16. E.Ə. Qəhrəmanov, Y.P. Əhmədov. Sosial işin əsasları. Bakı: 2014